

Kniežací hrob z rímskej doby v Zohore

*Kniežací hrob,
nálezy po čiastočnej
konzervácii*

*Princely grave,
finds after partial
conservation*

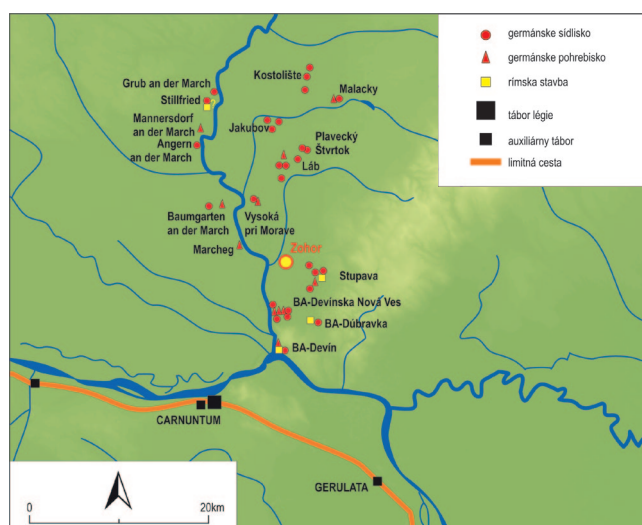
Foto: K. Elschek

Nálezisko Zohor, poloha Piesky

Významné polykultúrne archeologické nálezisko sa nachádza na vyvýšenine nad záplavovým územím rieky Morava v polohe Piesky. Lokalita je známa od 40. – 50. rokov 20. storočia, keď sa tu pri ťažbe štrku porušilo niekoľko germánskych kniežacích hrobov z rímskej doby.¹ Menšie záchranné výskumy tu v 50. – 80. rokoch uskutočnilo Slovenské národné múzeum.² Počas veľkoplošných záchranných archeologických výskumov v areáli výstavby skládky odpadu A.S.A. Zohor sa tu v rokoch 1995 a 2008 – 2010 podarilo preskúmať časti sídlisk a pohrebísk z mladšej kamennej doby (kultúra s lineárnou keramikou), zo staršej, strednej a mladšej bronzovej doby (nitrianska, stredodunajská mohylová a velatická kultúra), z mladšej železnej – laténskej doby (Kelti), z rímskej doby (Germáni a Rimania) i zo včasného stredoveku (Slovania a Avari, 8. – 9. storočie).³ Doteraz bola podrobne preskúmaná plocha s rozlohou približne 5 ha, na ktorej bolo preskúmaných takmer 400 archeologických objektov, vyše 600 kolových jám patriacich nadzemným stavbám, kostrové pohrebisko zo staršej bronzovej doby, a žiarové i kostrové hroby z rímskej doby.⁴ V celom katastri

Zohora bola v rokoch 1999 – 2000 uskutočnená plošná archeologická prospekcia s cieľom čo najúplnejšie spoznať zázemie lokality v polohe Piesky. Počas prieskumu bolo zdokumentovaných 24 polykultúrnych nálezísk, z toho bolo novo zistených 21 lokalít z neskorej kamennej doby – eneolitu, z doby bronzovej, laténskej, rímskej, včasného až vrcholného stredoveku.⁵

V roku 2009 bola preskúmaná časť kostrového pohrebiska nitrianskej skupiny zo staršej bronzovej doby. V hroboch žien a detí sa našli početné ozdoby, napr. záušnice v tvare vrbového listu, náhrdelníky a náramky pozostávajúce z kostných valcovitých korálikov, v jednom

*Mapa južného
Pomoravia,
návrh J. Rajtár,
spracoval P. Červeň
Map of the southern
Morava-river region*

z mužských hrobov sa našli kamenné hroty ší-pov. Intenzívne osídlenie je v Zohore doložené v období strednej až mladšej bronzovej doby, podarilo sa zrekonštruovať pôdorysy nadzemných domov kolovej konštrukcie, v okolí ktorých sa nachádzali zásobné jamy, veľké keramické zásobnice a zemníky na ťažbu hlíny. Medzi nálezy z tohto obdobia patria početné bronzové hroty šípov, úlomky kosákov, náramkov, ihlíc a keramiky. Počas mladšej železnej doby sa tu rozkladala rozsiahla laténska osada centrálného charakteru, ktorá tu existovala od 2. do 1. storočia pred n. l. Podľa výpovede keltských mincí, sklenených i bronzových náramkov, spôn, keramiky a ďalších nálezov bola osada v 1. storočí pred n. l. súčasná s keltským oppidom v Bratislave a tvorila súčasť jeho širšieho zázemia. Zo sídliska pochádza postriebrená langobardská spona, ktorá podobne ako starší nález skleneného pohára s chobotovitými výčnelkami dokladá krátkodobý pobyt tohto etnika germánskeho pôvodu v 6. storočí. V polohe Piesky sa rozkladalo v slovansko-avarskom až veľkomoravskom období významné sídlisko s kostrovým pohrebiskom. Boli preskúmané viaceré sídliskové objekty aj s kamennými pieckami a na pohrebisku jeden detský kostrový hrob, v ktorom sa našli zlaté hrozienkové náušnice.

Tunajšie osídlenie dosiahlo najväčší význam v rímskej dobe. Rozsiahle sídlisko s pohrebiskom a germánske kniežacie sídlo v Zohore je vzdialené len 15 km od rímskej hranice. Sídlisko zohrávalo počas celej rímskej doby v 1. až 4. storočí dôležitú

úlohu ako obchodné centrum na Jantárovej ceste severne od hlavného mesta rímskej provincie Panónie Carnunta, ktoré leží neďaleko Devína. Svedčí o tom aj rozsiahla kolekcia 8 keltských a vyše 120 rímskych mincí, 250 rímskych a germánskych spínadiel odevu – spôn, 170 úlomkov luxusnej reliéfne zdobenej rímskej keramiky – terry sigillaty,⁶ veľké množstvo nálezov častí bronzových nádob a drobných nálezov.

Rímske mince začínajú republikánskymi razbami z 2. storočia pred n. l. a končia neskororímskou razbou Honoria (408 – 423 n. l.). Germánske osídlenie tu začína krátko po zlome letopočtu v období vlády cisára Tibéria (14 – 37 n. l.) a svedčí o dôležitom postavení sídliska už za vlády kráľa germánskych Kvádov – Vannia (približne roky 20 – 50 n. l.). Počas 1. a 2. storočia sa rozsiahle centrálné sídlisko stalo obchodným strediskom a sídlom germánskych elít, ktoré bohatli aj z colných poplatkov na Jantárovej ceste. Ďalší rozmach osídlenia je doložený po tzv. markomanských vojnách, ktoré sa na strednom Dunaji odohrávali v rokoch 166 až 180 n. l. medzi Rímskou ríšou a odbojnými germánskymi kmeňmi Markomanov, Kvádov, Sarmatov a ďalších. V roku 180 sa syn Marka Aurélia cisár Commodus vzdal myšlienky vytvoriť novú rímsku provinciu Markomániu, ktorú chcel na strednom Dunaji vybudovať jeho otec. V čase rozkvetu Panónie v prvej polovici 3. storočia za dynastie Severovcov (193 – 235) sa zlepšili vzťahy medzi Rimanmi a Germánmi, čo sa prejavilo zvýšenou obchodnou výmenou a tiež budovaním stavieb na rímsky spôsob, ktoré boli pravdepodobne

Kniežací hrob odkrytý v roku 2010

Princely grave excavated in 2010

Foto: K. Elschek

Kniežací hrob, kanvička, pohľad spredu a z boku a detail

Roman jug from the princely grave

Foto: K. Elschek

Zohor – výskum v roku 2008

Zohor – excavation in 2008

Foto: I. Kuzma

▲ Kniežací hrob, panvica
s kolkom výrobcu – Cippius
Polybius

*Pan from the princely grave
with the master-stamp
of Cippius Polybius*

▲ Kniežací hrob, obetná miska
– patera

*Sacrificial dish – patera from
the count's grave*

dobne určené pre miestnu germánsku elitu. Takéto stavby sa doteraz podarilo preskúmať v Bratislave-Devíne, Bratislave-Dúbravke a Stupave.⁷ Veľké množstvo nálezov rímskeho stavebného materiálu, predovšetkým rímskych tehál a strešnej krytiny je známe aj zo Zohora. Podľa doterajších výsledkov výskumov sa dá predpokladať, že v priebehu prvej polovice 3. storočia Rimanmi kontrolované predpolie rímskej hranice bolo čiastočne romanizované, a stalo sa medzizónou, prípadne tzv. „tretou zónou“ medzi rímskou Panóniou a severodunajským barbarikom.⁸ Svedčí o tom

inventár kniežacích hrobov zo Zohora a Vysokej pri Morave, kde sa nachádzali predovšetkým súpravy rímskych bronzových a sklenených nádob, ale aj strieborné dvojchuché čaše (kantaros), strieborné spony a masívny zlatý náramok. Nie je vylúčené, že zohorská kniežacia dynastia bola zainteresovaná aj pri výstavbe rímskej stanice v Stupave, ktorú obývali možno v druhej polovici 2. a v 3. storočí niektorí z najvyšších predstaviteľov tejto dynastie.

V súčasnosti sa pozornosť venuje predovšetkým spracovaniu osídlenia zo staršej a mladšej rímskej doby. Doteraz bola preskúmaná rozsiahla plocha sídliska. Osídlenie sa rozprestieralo na vyvýšenej terase ohraničenej ramenami rieky Morava, do ktorých sa vlievali potoky prameniace v Malých Karpatoch. V roku 2010 sa skúmala plocha na juh od bývalej štrkovne, v súčasnosti skládky odpadu. V tejto polohe je doložené

včasnogermánske osídlenie výlučne z 1. storočia n. l. Začiatok osídlenia sa tu predpokladá v období príchodu najstarších germánskych skupín do oblasti stredného Dunaja v prvej tretine 1. storočia nášho letopočtu. Poloha bola opustená pravdepodobne počas poslednej tretiny 1. storočia v súvislosti so zmenou klimatických podmienok a zvyšovaním hladiny spodnej vody. Podobná situácia bola zistená napr. aj na germánskom sídlisku Bernhardstall v Dolnom Rakúsku.⁹ Úlohu pri opustení južnej časti terasy v polohe Piesky mohli zohrať aj rímsko-kvádské vojnové potýčky za cisára Domitiana v 90. rokoch 1. storočia. Germánsky sídliskový areál z 1. storočia bol v rámci stredodunajského priestoru doteraz plošne skúmaný len v Bratislave-Dúbravke, Zohor je teda druhým náleziskom, kde bolo skúmané sídlisko dvorcového charakteru z 1. storočia nášho letopočtu. Pre Dúbravku aj Zohor je charakteristický značný rozptyl obytných, hospodárskych a výrobných objektov, medzi ktoré patria zahĺbené obydlia prevažne šesťkolovej schémy, sídliskové jamy, železiarske pece a studne. Studne v Zohore vymedzujú západný okraj sídliska a ležia na najnižšie položenej časti terasy nad záplavovým územím. V severnej časti rozšírenia skládky boli v roku 1995 a v rokoch 2008 – 2009 skúmané objekty z 1. až 4. storočia, ktoré tvoria menšie zoskupenia. Nachádzajú sa tu aj samostatne stojace obydlia, sídliskové jamy, železiarske pece a skupina výrobných objektov obdĺžnikového alebo oválneho tvaru s prepálenými stenami, ktoré boli vyplnené popolom, prepálenými kameňmi aj keramikou. Interpretácia tohto typu objektov nie je jednoznačná.

Nález germánskeho kniežacieho hrobu v roku 2010

Najvýznamnejším objavom v minulom roku je nález neporušeného komorového kostrového hrobu germánskeho veľmoža. Patrí tak ako už dávnejšie

Rímske emailové spony,
2. – 3. storočie

*Roman enamel fibulas,
2nd – 3rd century AD*

známe kniežacie hroby zo Zohora a Vysokej pri Morave do tzv. lübsovskej skupiny, ktorú charakterizoval a pomenoval H. J. Eggers.¹⁰ Medzi hlavné kritériá zaradenia do tejto skupiny patria: 1. rímsky import ako milodary; 2. bohaté hrobové milodary a ďalšie zvláštne milodary; 3. pochovávanie bez zbraní; 4. kostrové pochovávanie; 5. náročná stavba pohrebnej komory; 6. izolácia hrobu od blízkeho žiarového pohrebiska. Hrob sa nachádzal medzi objektmi včasnogermánskej osady dvorcového usporiadania a spĺňa všetky uvedené kritériá. Táto časť osady bola možno už koncom 1. storočia opustená a obyvateľstvo sa v rámci polohy Piesky premiestnilo severným a severovýchodným smerom. V čase pochovania veľmoža i ostatných členov tunajšej dynastie bola táto časť náleziska pravdepodobne už neobývaná. Počas záchranného výskumu v roku 1995 sa v blízkosti hrobu objaveného v roku 2010 podarilo preskúmať depot vyše 120 úlomkov bronzových nádob, ktoré boli surovinou určenou na druhotné spracovanie.¹¹ Objekt 217 – kniežací hrob – sa farebne odlišoval od žltého štrkovo-piesčitého podlažia. Po odkrytí polovice objektu sa v hĺbke asi 50 cm ukázalo približne 5 – 10 cm hrubé tmavohnedo-čierne ohraničenie, ktoré indikovalo odtlačok hrobovej komory. Vnútro hrobu sa opatrne prehliadlo, až sa postupne objavilo 6 bronzových nádob, dve sklené rebrované misky a dve

keramické misovité nádoby, ktoré ležali sčasti na a popri dolných končatinách pochovaného. Pri panve stála siedma bronzová nádoba – vedro, vedľa neho predmety osobnej potreby z bronzu: nožnice, nôž a polmesiačikovitá britva. Vedľa hlavy stál čiernoleštený pohár na vysokej nožke a pod ním do oválu usporiadané okruhliaky. Podobná skládka okruhliakov bola zistená napr. aj v kniežacom hrobe v Prahe-Bubenči, dôvod ich uloženia do hrobu nie je zatiaľ známy. V miestach panvy sa nachádzali železné kovania a kince z drevenej skrinky, dve železné pracky a drobné kovania opaska. V oblasti pliec a hrudníka ležali tri bronzové trúbkovité spony, ktoré spínali odev nebožtíka, v oblasti chodidiel sa našli dve bronzové

stoličkové ostrohy a dve malé kovania, ktoré tiež pravdepodobne patrili k obuvi.

V hrobe pochovaný veľmož patrili k najvyššej vrstve vtedajšej spoločnosti, ktorá ovládala časť územia dnešného západného Slovenska. Bol to asi 170 cm vysoký muž a mal asi 40 až 50 rokov (maturus I.).¹² Medzi pohrebne milodary patrilo teda spolu sedem bronzových a dve sklené nádoby, ktoré boli vyrobené v Rímskej ríši, ďalej tri germánske keramické nádoby a početné drobné nálezy. Najmä na bronzových nádobách sú zachované odtlačky textilu, do ktorého boli zabalené, na kovaniach skrinky sa zachovali odtlačky dreva. Medzi najvzácnejšie predmety germánskeho veľmoža patrila bronzová kanvička na víno. Spolu s obetnou miskou – paterou – tvorila servis.¹³ Rúčka kanvičky je ozdobená plastikou boha obchodu Merkúra. Aj iné dvojice nádob tvorili servisy: dve panvice, cedidlo s naberačkou, dve sklené a dve keramické misky. Na jednej z panvíc sa nachádza kolok s nápisom *Cipius Polybius*, tieto výrobky sa produkovali v severoitalskej Capue medzi rokmi 40 – 85 nášho letopočtu.¹⁴ Podobné kolky na panviciach sa našli aj v kniežacom hrobe v blízkej Vysokej pri Morave. Medzi najmladšie nálezy z hrobu patrili keramický pohár na vysokej štíhlej nožke a bronzová obetná miska – patera typu Alikaria. Uvedené nálezy je možné datovať do neskorého úseku staršej rímskej doby, teda približne do 2. až 3. štvrtiny 2. storočia.¹⁵ Už počas staršej rímskej doby dochádza u Germánov k výraznej spoločenskej diferenciácii. K najvyššej spoločenskej vrstve patrili kmeňové kniežatá a králi. Kniežacie hroby sa nachádzali jednotlivito alebo v malých skupinkách mimo žiarových pohrebísk. V Zohore sa kniežacie hroby č. 3, 4 a 5/1957 vraj našli v stene štrkovne v jednej línii. Toto miesto sa malo nachádzať 100 – 150 m západne od okraja urnového

Kniežací hrob, spona a ostroha

Fibula and spur from the princely grave

Zlatý rímsky prsteň s gemou (orol s vavrínovým vencom stojaci medzi štandardami)

Golden Roman ring with cameo

Zlaté hruškovité závesky, 2. – 3. storočie

Pear-shaped golden jewels, 2nd – 3rd century AD

Rímske kanvice, zlomky držadiel

Roman jug-handels, fragments

Rímska tegula s kolkom XIV. légie so sídlom v Carnunte
Roman tegula with the stamp of the XIV Legion stationed in Carnuntum

žiarového pohrebiska a približne 30 až 50 m od kniežacieho hrobu nájdeného v roku 2010.

Na žiarových pohrebiskách boli často pochovávaní príslušníci viacerých osád. V Zohore sú zastúpené chudobné hroby pospolitého ľudu, ženské, mužské a detské bohaté hroby, ako aj bojovnícke hroby často s úplnou výbavou. K najvzácnejším nálezom zo žiarového pohrebiska patria zlaté hruškovité závesky, strieborné spony a náramky, ako aj viaceré bronzové nádoby. Držadlá kanvíc, obetných misiek a vedier mali často antropomorfnú výzdobu. V roku 2008 bol preskúmaný tzv. „sepulkrálny objekt“ obkolesený kruhovou priekopou. Nachádzali sa tu úlomky troch typov strieborných nádob, súčasti viacerých typov konských postrojov, kovanie rohu na pitie, predmety i šperky z bronzu a striebra, ktoré boli pozlátené a zdobené filigránom. Z priestoru objektu pochádzajú dve mince Antonina Pia (138 – 161 n. l.), ktoré tvoria *terminus post quem*. Nález, ktorý súvisel s pochovávaním na žiarovom pohrebisku, je dokladom pokračovania dynastických vzťahov v prostredí tunajšej nobility aj po polovici 2. storočia nášho letopočtu.¹⁶

centrálne sídlisko, ale aj pre okolité osady a dvorce. V jeho rámci bol preskúmaný aj spomínaný „sepulkrálny objekt“.

Kostrové hroby najvyšších príslušníkov vtedajšej germánskej spoločnosti bývali izolované od žiarových pohrebísk. Táto okolnosť charakteristická pre tzv. lübsovskú skupinu je doložená aj v Zohore, keďže sa kniežacie hroby nachádzali na západ a juhozápad od veľkého žiarového urnového pohrebiska.

H. J. Eggers v roku 1953 uvádza 32 kniežacích hrobov tejto skupiny z územia „Slobodnej Germánie“, odvtedy pribudlo iba niekoľko nových kniežacích hrobov (napr. Praha-Bubeneč, Neuruppersdorf,¹⁷ Lalendorf). K štyrom kniežacím hrobom náhodne objaveným v Zohore pribudol v roku 2010 unikátny intaktný kniežací kostrový komorový hrob preskúmaný a zdokumentovaný počas záchranného archeologického výskumu. Všetky doterajšie hroby boli buď úplne alebo čiastočne porušené počas stavebných alebo poľnohospodárskych prác, v prevažnej väčšine sa už pôvodnú nálezovú situáciu nepodarilo zrekonštruovať. Výsledok bol dosiahnutý vďaka systematickému prieskumu náleziska od roku 1994 s využitím dostupných moderných výskumných metód, okrem iného leteckých snímok, na základe ktorých bola zvolená stratégia a realizácia záchranného archeologického výskumu v rokoch 2008 – 2010. Záchranný výskum náleziska bude pokračovať aj v ďalších rokoch. Pretože je dlhodobo porušované nelegálnou činnosťou, v súčasnosti ho monitoruje polícia.

Poznámky

1/ KOLNÍK, T.: Germánske hroby zo staršej doby rímskej zo Zohora, Zlkoviec a Kostolnej pri Dunaji. Slovenská archeológia 7, 1959, s. 144 – 162; KRASKOVSKÁ, L.: Hroby z doby rímskej v Zohore. Slovenská archeológia 7, 1959, s. 99 – 143; KREKOVÍČ, E.: Zur Datierung der Fürstengräber der römischen Kaiserzeit in der Slowakei. In: Probleme der relativen und absoluten Chronologie ab Latènezeit bis zum Frühmittelalter, Kraków 1992, s. 55 – 68; ONDROUCH, V.: Bohaté hroby z doby rímskej na Slovensku. Bratislava 1957.

Džbánik z bronzovej doby
Store vessel, Bronze age

Bronzová spona
z laténskej doby
Bronze fibula from
the La Tène period

Langobardská spona,
6. storočie
Langobardic fibula,
6th century AD

Záver

Výskumy v Zohore priniesli mimoriadne významné poznatky pre viaceré časové etapy praveku až po včasný stredovek, pričom ťažisko osídlenia bolo v rímskej dobe. Zatiaľ na Slovensku nepoznáme nálezisko osídlené počas celej rímskej doby (1. až 4. storočie n. l.), kde by boli zastúpené a skúmané takmer všetky aspekty germánskeho osídlenia náleziska s dokladmi výroby a k nemu prislúchajúce pohrebisko. Na sídlisku sa okrem zahĺbených obydľí, sídliskových jám a studní s výdrevou skúmali aj výrobné areály: hutnícke okrsky s vyše 30 železiarskymi pecami, depot zlomkov bronzových nádob určených na ďalšie spracovanie, okrskov so špecifickými výrobnými objektmi vyplnenými kameňmi, popolom a keramikou. Polotovary germánskej kolienkovej spony s vysokým zachycovačom je nepriamym dokladom šperkárskej výroby na tunajšom sídlisku. Rozsiahle urnové pohrebisko zo staršej rímskej doby ležiace na východ od sídliska slúžilo pravdepodobne nielen pre tunajšie

Kostený hrebeň, 8. storočie
Bone comb, 8th century AD

Zásobnica, bronzová doba
Zohor, Bronze age, storage
container

Zohor, staršia rímska doba,
objekt 230 – hrob
Zohor, early Roman period,
object 230 – grave

2/ KRASKOVSKÁ, Ľ. – STUDENÍKOVÁ, E.: Príspevok k osídleniu „Pieskov“ v Zohore, okr. Bratislava-vidiek. In: Zborník SNM XC – 1996, Archeológia 6. Bratislava 1996, s. 123 – 148 (tu ďalšia literatúra k lokalite Zohor, poloha Piesky); STUDENÍKOVÁ, E.: Nálezy z doby bronzovej v Zohore, okr. Bratislava-vidiek. In: Zborník SNM LXXII – 1978, História 18, s. 9 – 40 (tu literatúra k nálezisku do roku 1978).

3/ Od roku 1995 realizuje na nálezisku Archeologický ústav SAV pod vedením K. Elscheka systematické, tematické a záchranné výskumy i prieskumy. Technikmi na výskumoch boli v rokoch 2008 – 2010 M. Vrablec a P. Červeň, externým spolupracovníkom je od roku 1995 J. Kubíny. Na nálezisku sa realizovalo aj letecké snímkovanie (AÚ SAV – I. Kuzma/J. Rajtár, Eurosense – Ing. R. Barca), geofyzikálna prospekcia (AÚ SAV – J. Tirpák a Rakúsky archeologický ústav vo Viedni – S. Groh/V. Lindinger), zameranie a GIS (AÚ SAV – M. Bartík).

4/ ELSCHKE, K.: Der germanische Fürstentum von Zohor (Westslowakei) während der römischen Kaiserzeit. Kurze Übersicht. In: Zborník Slovenského národného múzea 101, Archeológia 17. Bratislava 2007, s. 265 – 280 (tu literatúra k nálezisku do roku 2005); ELSCHKE, K.: Latènezeitliche und römerzeitliche Besiedlung des linken Marchufers und das germanische Herrschaftszentrum von Zohor. In: Legionsadler und Druidenstab. Textband. F. Humer (ed). Horn 2006, s. 190 – 197; ELSCHKE, K.: Frühe Germanen in Bratislava und Zohor. In: Legionsadler und Druidenstab. Katalog. F. Humer (ed). Horn 2006, s. 62 – 70; ELSCHKE, K.: Pokračovanie systematického prieskumu a výskumu na sídlisku a pohrebisku z doby rímskej v Zohore. AVANS v roku 2004, Nitra 2006, s. 67 – 70, 251; ELSCHKE, K.: Römische Münzen entlang der Bernsteinstrasse im slowakischen Marchgebiet nördlich von Carnuntum (Westslowakei) und ein Beleg der Sekundärverwendung von römischen Münzen. Slovenská numizmatika 18, 2007, Nitra, s. 143 – 155 (súpis rímskych mincí zo Zohora); ELSCHKE, K.: Germanische Siedlungsobjekte in Zohor (Objekt 32/1995) und Bratislava-De-

vínska Nová Ves (Objekt 8/1997) durch Terra Sigillata ins 3. Jahrhundert nach Chr. datiert. In: Zborník Slovenského národného múzea 102, Archeológia 18. Bratislava 2008, s. 265 – 276.

5/ ELSCHKE, K. – VRABLEC, M.: Systematický celoplošný prieskum katastra obce Zohor. AVANS v roku 2000, Nitra 2001, s. 60 – 67, 238 – 246.

6/ Za analýzu mincí ďakujem E. Kolníkovéj, za analýzu sigillaty K. Kuzmovej a S. Grohovi.

7/ ELSCHKE, K.: Rímsko-germánska vidiecka usadlosť s kúpeľom v Bratislave-Dúbravke. In: Pamiatky a múzeá č. 3/2000, s. 27 – 29; PIETA, K. – PLACHÁ, V.: Nové objavy na rímskom Devíne. In: Pamiatky a múzeá č. 3/2000, s. 6 – 9; STANÍK, I. – TURČAN, V.: Rímska stanica v Stupave. Pamiatky a múzeá č. 3/2000, s. 22 – 26.

8/ BOUZEK, J. – ONDŘEJOVÁ, I.: „Třetí zóna“ mezi Římem a barbarikem při nořicko-panonském limitu. Archeologické rozhledy 42, 1991, s. 22 – 35.

9/ ADLER, H.: Eine germanische Siedlung der römischen Kaiserzeit in Bernhardthal. Fundberichte Österreich 1975, s. 7 – 14.

10/ EGGERS, H.-J.: Lübsow, ein germanischer Fürstentum der älteren Kaiserzeit. Prähistorische Zeitschrift 34/35, 1949/50 (1953), s. 58 – 111.

11/ ELSCHKE, K.: Ein Hortfund von römischen Bronzegefäßbruchstücken, neue Grab- und Siedlungsfunde aus Zohor (Westslowakei). In: Zwischen Rom und dem Barbaricum, Festschrift für Titus Kolník zum 70. Geburtstag, Nitra 2002, s. 245 – 260.

12/ Antropologický posudok: RNDr. Július Jakab, CSc.
13/ NUBER, H. U.: Kanne und Griffschale. Ber. RGK 53, 1972, s. 1 – 232.

14/ PETROWSKI, R.: Studien zu römischen Bronzegefäßen mit Meisterstempeln. Buch am Erlbach 1993, s. 150 – 151.

15/ LAUX, F.: Überlegungen zu den germanischen Fürstengräbern bei Marwedel, Gde. Hitzacker, Ber. RGK, 73, 1992, s. 315 – 375, s. 337; NUBER, H. U., l. c. pozn. 13, s. 66.

16/ ELSCHKE, K. – RAJTÁR, J. – VARSÍK, V.: Sepulkrálny objekt z doby rímskej zo Zohora. In: Archeologie barbarů 2010 (v tlači).

17/ NOVOTNÝ, B.: Hrob velmože z počátku doby římské v Praze-Bubenči, Památky archeologické 46, 1955, s. 227 – 257; ADLER, H.: Ein germanisches Körpergrab der römischen Kaiserzeit in Neuruppersdorf. Fundberichte in Österreich 1975, s. 15 – 26.

Ďalšie informácie

www. archeol.sav.sk/veda a výskum/
terénny výskum 2010/Zohor

www. oeai.at/index.php/slowakei.
html

www.asa.sk/novinky.asa

Sextus Pompeius Fastus,
155 – 120 pred n. l., minca
z obdobia republiky, averz
a reverz

Coin, Sextus Pompeius
Fastus, 155 – 120 BC,
front and back side

Antoninus Pius,
138 – 161 n. l., averz
mince

Antoninus Pius,
138 – 161, front side

Keltská minca typu Gjurjevac,
Tauriskovia, 1. storočie pred
n. l., averz a reverz

Celtic coin of the Gjurjevac
type, Taurisci, 1st century BC,
front and back side

Foto: K. Elschek

